

ปฏิจาภิธานันติเวทศาสตร์

หน้าขึ้นโดยความคิดริเริ่ม และด้วยความปรารถนาดีของคณะกรรมการ
ประชุมวิชาการและจุฬาลงกรณ์เวชศาสตร์ใหม่ ซึ่งมีนโยบายที่จะส่งเสริมเพิ่มพูน
ความรู้แก่ท่านทั้งหลาย ผมได้รับการขอร้องให้เป็นผู้รับผิดชอบในเรื่อง ปฏิจา-
ภิธานันติเวทศาสตร์ ขอเรียนว่า ยินดี เต็มใจ และจะตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ให้ดีที่สุด
จะนับนับแต่เป็นต้นไป หากท่านผู้สนใจมีปัญหาข้อข้องใจที่เกี่ยวกับนิติเวชศาสตร์
โปรดกรุณาเขียนถามมาที่ผมโดยตรงที่ตึกนิติเวชศาสตร์ ถ้าถามและคำตอบต่างๆ จะ
จะปรากฏในหน้าของจุฬาลงกรณ์เวชศาสตร์เป็นประจำ トラบเท่าที่คณะกรรมการชุดนี้
ยังยึดถือนโยบายนี้อยู่

พ.ต.อ.วาลย์ อาสนะเสน

ผู้ป่วยถึงแก่กรรมเพราะข้อคเนื่องจาก
ฉีดยาของแพทย์ในคลินิกส่วนตัว

ปัญหา

ผู้ป่วยเป็นโรคติดเชื้ออย่างรุนแรง ไปหา
แพทย์ที่คลินิกแพทย์ฉีดยาเข้ากล้ามเนื้อให้ หลัง
ฉีดยาประมาณ 1 นาที ผู้ป่วยเกิดอาการข้อค
และต่อมาอีกประมาณ 10 นาทีก็ถึงแก่กรรมอยู่
บนเตียงตรวจโรคในคลินิกนั้น ถามว่า

1. แพทย์จะมีความผิดหรือไม่
2. แพทย์ควรปฏิบัติอย่างไรเมื่อเกิดกรณี
เช่นนี้ขึ้นแล้ว
3. ถ้าเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นในโรงพยาบาล
ของทางราชการจะมีผลแตกต่างกัน
ในเรื่องความผิดหรือไม่ อย่างไร

คำตอบ

ก่อนตอบคำถามข้างต้น จำเป็นต้องกล่าวถึง
เรื่องทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกรณีนี้เสียก่อน

เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปแล้วว่า เมืองไทย
ไม่มีกฎหมายเฉพาะในเรื่องการกระทำที่ผิดเวช
ปฏิบัติ (Malpractice) แต่อาศัยกฎหมายอาญา
เป็นหลัก ข้อหาในเรื่องนี้ คือ “กระทำโดย
ประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย” ประ
มวลกฎหมายอาญา “มาตรา 291 ผู้ใดกระทำ
โดยประมาท และการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้อื่น
ถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี
และปรับไม่เกินสองหมื่นบาท”

ประเด็นที่จำเป็นจะต้องทำความเข้าใจต่อไป
คือ อย่างไรจึงจะเรียกว่า “กระทำโดยประมาท”
ประมวลกฎหมายอาญา “มาตรา 59... กระทำ
โดยประมาท ได้แก่กระทำด้วยความผิดมิใช่โดย
เจตนา แต่กระทำโดยปราศจากความระมัดระวัง
ซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและ
พฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวัง
เช่นว่านั้นได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่...”

คำตอบสำหรับข้อหนึ่ง - ที่ว่าแพทย์จะมีความผิดหรือไม่ จึงขึ้นอยู่กับพยานหลักฐานว่า แพทย์กระทำโดยประมาทหรือไม่ ถ้ากระทำโดยประมาทก็มีความผิดตามมาตรา 291 จุดสำคัญของกรณีนี้คือแพทย์จะต้องปฏิบัติอย่างไรจึงจะถือว่าไม่ประมาท ขออธิบายสั้น ๆ ว่าการตายตามปัญหาข้างต้น คือการแพ้ยาลาโดยเกิด anaphylactic shock แพทย์ผู้ไม่ประมาทย่อมใช้ความระมัดระวังในเรื่องการใช้ยาอย่างเคร่งครัด กล่าวคือ

1. ก่อนใช้ยาใดๆ ต้องถามผู้ป่วยว่าเคยแพ้ยาระยะไรมาบ้างหรือไม่
2. พยายามหลีกเลี่ยงยาจำพวกที่เกิดการแพ้ง่าย ยาที่สามารถทดลองด้วยวิธีใดให้ทราบว่าแพ้หรือไม่ ให้ทดลองเสียก่อน ส่วนยาที่ไม่มีวิธีจะทดลองให้ทราบล่วงหน้าได้ก็เป็นข้อยกเว้นไป เช่นเคยมีผู้ทดลองฉีดเพนซิลลินเข้าในผิวหนัง (skin test) ปรากฏว่าผู้ป่วยช็อคตายเพราะการทดลองนั้น

3. แพทย์ต้องเตรียมพร้อมที่จะช่วยเหลือแก้ไขและเยียวยาเมื่อผู้ป่วยของตนเกิดอาการแพ้ขึ้น เท่าที่ความสามารถและสภาพที่เป็นอยู่จะทำได้

เมื่อมีหลักฐานว่าแพทย์ปฏิบัติครบถ้วนอย่างดีที่สุดแล้ว แม้ว่าผู้ป่วยจะถึงแก่กรรมไปด้วยเหตุแพ้ยาลา แพทย์ก็ไม่มี ความผิดเพราะถือว่ามิได้

กระทำโดยประมาท ในทางกลับกันหากเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือพนักงานสอบสวน สอบสวนแล้ว ปรากฏว่าแพทย์ละเลยมิได้ปฏิบัติทั้ง 3 ข้อดังกล่าว นั่นคือการกระทำโดยประมาท

คำตอบสำหรับข้อสอง-เมื่อเกิดมีการตายขึ้น เช่นนั้น ย่อมถือว่าเป็นการตายโดยผิดธรรมชาติ แพทย์ต้องปฏิบัติไปตามที่กฎหมายบัญญัติคือต้องมีการชันสูตรพลิกศพ ฉะนั้นในทางที่ถูกต้องที่ควรคือแจ้งความกับเจ้าหน้าที่ตำรวจท้องที่ ๆ คลินิกตั้งอยู่แล้วปล่อยให้เรื่องดำเนินไปตามกฎหมาย ถ้าตนเองแน่ใจว่ากระทำไปโดยไม่ประมาทแล้ว ผลที่สุดก็จะไม่มีความผิด

แต่แน่นอนเรื่องเช่นนี้เกิดขึ้นกับผู้ใด ผู้หนึ่งย่อมเสียขวัญ ชื่อเสียงได้รับความกระทบกระเทือน คลินิกต้องปิดไปเองโดยปริยาย ซึ่งเป็นเรื่องของเคราะห์กรรมที่ช่วยไม่ได้ ผู้ตอบไม่แนะนำและคัดค้านการใช้วิธีเอาเงินให้ญาติผู้ตายเพื่อหวังปิดเรื่องให้เงียบ โดยมีเปิดโอกาสให้ตนเองได้พิสูจน์ด้วยกฎหมาย การกระทำเช่นนั้นมองอีกแง่หนึ่งเสมือนว่าตนทำผิดแล้วพยายามปิดบังความผิดด้วยการให้สินบน การให้เงินเพื่อมนุษยธรรมเป็นสิ่งดีในกรณีเช่นนั้น แต่ควรกระทำภายหลังที่ได้พิสูจน์ตนเองแล้วคือเมื่อคดีสุดสิ้น

คำตอบสำหรับข้อสาม - กรณีดังกล่าวไม่ว่าจะเกิดขึ้นในที่ใดถ้าเป็นการกระทำโดยประมาท

แล้ว ถือว่าผิดเหมือนกันทั้งนั้น เป็นความคิดตามมาตราเดียวกันมิได้มีข้อยกเว้นใด ๆ เลย หากแต่ว่าถ้ากรณีเช่นนั้นเกิดขึ้นในโรงพยาบาล การช่วยเหลือแก้ไขเยียวยาต่าง ๆ อยู่ในสภาพที่ดีกว่า พร้อมกว่า แม้ว่าผู้ป่วยจะต้องตายไป ญาติก็มักเห็นใจว่าได้ช่วยเหลือเต็มที่แล้วจึงไม่เอาเรื่อง อีกประการหนึ่ง การที่จะฟ้องร้องในโรง

พยาบาลนั้น ดูรู้สึกจะเป็นเรื่องใหญ่โตกว่าการฟ้องแพทย์ตามคลินิกมากกว่า เรื่องจึงไม่เกิดแก่โรงพยาบาล ทำให้มองเห็นเป็นว่าโรงพยาบาลมีอภิสิทธิ์ สำคัญอยู่ที่ว่าแพทย์ของโรงพยาบาลอย่าประมาณว่าทำในโรงพยาบาลไม่เป็นไร ๆ ก็แล้วกัน มิฉะนั้นสักวันหนึ่งก็อาจถูกฟ้องข้อหาว่า กระทำโดยประมาทได้เช่นกัน